

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI RÓŻANKA

2. Czas powstania

XIV w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

RÓŻANKA

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **MIĘDZYLESIE**

6. Współrzędne geograficzne

50° 10' 57.968" N 16° 38' 2.154" E

7. Użytkowanie obecne

**MIESZKALNE
LETNISKOWE**

8. Stan zachowania

4

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Rosinthal, Rosenthal, Rosinhal, Rosentat, Rosenthal, Rosenthall, Alt Rosenthal, Rosenthal

HISTORIA: Pierwsza wzmianka o Różance pochodzi z 1358 r., jako własność rodziny Glubos. Wieś została bardzo zniszczona w wyniku działań wojen husyckich i najprawdopodobniej opustoszała na dość długi czas. W połowie XVI w. wzmiarkowano w Różance sędziostwo. W latach 1656-65 wybudowano nowy kościół (wcześniejszy wielokrotnie niszczone w działaniach wojennych). Różanka stanowiła dużą wieś o charakterze rolniczo-ziemleslnicznym. Mieszkańcy trudnili się rolnictwem, produkcją wapna, młynarstwem. Działy tu również manufaktury związane z tkactwem. W XVIII w., zamieszkiwana przez ponad 800 osób, stanowiła lokalny ośrodek handlu przędzą i lnem. W XIX wieku produkcję i handel lnem zastąpiono produkcją wyrobów bawelnianych oraz materiałów budowlanych – działał tu kamieniołom marmuru i 4 piece wapiennicze. Z powodu podziałów własnościowych Różanka dzieliła się na trzy części: pierwszą, związaną z kluczem Szczerba, obejmowała dwór, folwark, młyn, kościół; druga stanowiła dobra sędziowskie obejmujący folwark, młyn, karcznię i budynki mieszkalne oraz trzecia stanowiąca ziemie we wschodniej części wsi, przy dawnej hucie. W XIX wieku wraz ze wzrostem popularności turystyki, Różanka zyskała na znaczeniu jako wieś turystyczna i letniskowa. W 1939 r. wieś zamieszkiwało 839 osób, po 1945 r. wieś mocno wyludniła się jednak zachowała swój rolniczy i letniskowy charakter.

Różanka to długa wieś tańcuchowa. Większość zabudowy stanowią historyczne murywane budynki mieszkalne charakterystyczne dla ziemi Kłodzkiej, w dużej mierze zorganizowane w zagrody na planie czworoboku. Z uwagi na znicze wyludnienie, część historycznej zabudowy uległa znaczeniu, jednak historycznie ukształtowany układ ruralistyczny jest dobrze zachowany.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

5 września 2023 r.

Jędrzej Musiał

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	ROŻANKA	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	MIĘDZYLESIE	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI RÓŻANKA	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- zatrzymanie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- zachowanie dominanty jaką stanowi kościół pw. Wniebowzięcia NMP
- powstrzymanie dalszej degradacji ruin dworu oraz jego rewitalizacja
- budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla Kottliny Kłodzkiej
- prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej i gospodarczej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- zachowanie i konserwacja małej architektury sakralnej
- prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen Schlesien, Berlin 2005.

Knies J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.
Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 14: Góry Bystrzyckie i Orlickie, Wrocław 1992.

Kartografia

Messtischblatt Rosenthal 5865, ok. 1936 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

5 września 2023 r.
Jędrzej Musiał

